

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3249

[Total No. of Pages : 4

[4903]Ext.-101
M.A. (Part - I) (External)
POLITICS
(Compulsory Paper)
Political Theory and Comparative Politics
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) State the main features of John Rawl's theory of justice.
- b) Explain the approaches of the study of comparative politics

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Discuss the nature and scope of Political Theory
- b) Explain the recent trends in federalism

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Critically examine the model of "Liberal Democracy".
- b) What is constitutionalism? Discuss the main features of constitutionalism.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Explain the feminist approach to the study of Political Theory.
- b) Compare the party system in U.S.A., England and Indian.

P.T.O.

Q5) Answer any four of the following questions in 100 words each.

[20]

- a) Political Obligation
- b) Radical democracy
- c) Types of equality
- d) Causes of Military Intervention
- e) Features of Bureaucracy
- f) Multi-Party System

Total No. of Questions : 5]

P3249

[4903]Ext.-101
M.A. (Part - I) (External)
POLITICS
(Compulsory Paper)
Political Theory and Comparative Politics
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) जॉन रॉल्सच्या न्यायाच्या सिद्धांताचे मुख्य वैशिष्ट्ये सांगा.
ब) तुलनात्मक राज्यशास्त्राच्या अध्ययनाचे दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) राजकीय सिद्धांताचे स्वरूप व व्याप्तीची चर्चा करा.
ब) संघराज्यवादातील आधुनिक प्रवाहांची चर्चा करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) उदारमतवादी लोकशाही प्रारूपाचे टीकात्मक परीक्षण करा.
ब) घटनावाद म्हणजे काय? घटनावादाच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) राजकीय सिद्धांताच्या अभ्यासात स्त्रीवादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
ब) अमेरिका, इंग्लंड आणि भारतातील पक्षधर्माची तुलना करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा. (प्रत्येकी 100 शब्दांत)

[20]

- अ) राजकीय आबंधन
- ब) मूलगामी लोकशाही
- क) समतेचे प्रकार
- ड) लष्करी हस्तक्षेपाची कारणे
- इ) नोकरशाहीची वैशिष्ट्ये
- फ) बहुपक्षपध्दती

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3250

[Total No. of Pages : 4

[4903]Ext.-102
M.A. (Part - I) (External)
POLITICAL SCIENCE
PO-C2 : Public Administration
PO-C4 : Public Policy
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following **[20]**

- a) Define Public Administration explain nature and scope of public administration.
- b) Discuss New Public Administration and Development Administration.

Q2) Answer any one of the following **[20]**

- a) Compare between Public Administration and Private Administration.
- b) Discuss Administrative and financial Accountability.

Q3) Answer any one of the following **[20]**

- a) What is Public Policy? Explain nature and scope of Public Policy.
- b) Explain the process of public policy making.

Q4) Answer any one of the following **[20]**

- a) Discuss the process of implementation and evaluation of Public Policy.
- b) Discuss impact of Globalisation on Policy Making.

P.T.O.

Q5) Write short notes on (Any four).

[20]

- a) POSD CORB view
- b) Public Choice
- c) Good Governance
- d) Right to education
- e) Dalit Movement in India
- f) National Rural Health Mission

Total No. of Questions : 5]

P3250

[4903]Ext.-102
M.A. (Part - I) (External)
POLITICAL SCIENCE
PO-C2 : Public Administration
PO-C4 : Public Policy
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर द्या. [20]

अ) लोकप्रशासनाची व्याख्या द्या. लोकप्रशासनाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) नवलोकप्रशासन व विकासप्रशासनाची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर द्या. [20]

अ) सार्वजनिक प्रशासन व खाजगी प्रशासन यांची तुलना करा.

ब) प्रशासकीय व आर्थिक उत्तरदायित्वाची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर द्या. [20]

अ) सार्वजनिक धोरण म्हणजे काय? सार्वजनिक धोरणाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) सार्वजनिक धोरण निश्चितीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर द्या. [20]

अ) सार्वजनिक धोरणाच्या अंमलबजावणीची व मूल्यमापनाची प्रक्रियेची चर्चा करा.

ब) धोरणनिश्चितीवर होणाऱ्या जागतिकीकरणाच्या परिणांमांची चर्चा करा.

प्रश्न 5) संक्षिप्त टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) पोस्टकार्ड दृष्टिकोन
- ब) लोकनिवड
- क) सुशासन
- ड) शिक्षणाचा हक्क
- इ) भारतातील दलित चळवळ
- फ) राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियान

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3251

[Total No. of Pages : 4

[4903]Ext.-103
M.A. (Part - I) (External)
POLITICAL SCIENCE
PO-C3 : Political Institutions in India
PO-C5 : Issues in World Politics
(2013 Pattern) (Compulsory Paper)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following. **[20]**

- a) Explain the philosophy of Indian constitution.

OR

- b) Explain the features of Indian federal system.

Q2) Answer any one of the following. **[20]**

- a) Write an essay on 'Legislative supremacy'.

OR

- b) Write an essay on the structure and performance of the National Human Right Commission.

Q3) Answer any one of the following. **[20]**

- a) Write an essay on the issue of nuclear proliferation.

OR

- b) Discuss in detail the domestic factors and external influence on foreign Policy.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following. **[20]**

a) Critically examine the causes of civil war.

OR

b) Write an essay on the different methods of coercive diplomacy.

Q5) Write short notes on any four. **[20]**

a) Active state

b) Role of Governor

c) Right to constitutional Remedies

d) Role of Multinational Corporations

e) Terrorism

f) Issue of food security

Total No. of Questions : 5]

P3251

[4903]Ext.-103
M.A. (Part - I) (External)

राज्यशास्त्र

PO-C3 : Political Institutions in India
PO-C5 : Issues in World Politics
(2013 Pattern) (Compulsory Paper)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) भारतीय राज्यघटनेचे तत्वज्ञान स्पष्ट करा.

किंवा

ब) भारतीय संघराज्य व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) 'कायदेमंडळाचे सर्वश्रेष्ठत्व' यावर निबंध लिहा.

किंवा

ब) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाची रचना आणि कामगिरी यावर निबंध लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) आण्विक प्रसाराच्या मुद्यावर निबंध लिहा.

किंवा

ब) परराष्ट्र धोरणावर प्रभाव टाकणारे अंतर्गत आणि बाह्य घटकांची सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) यादवी युद्धाच्या कारणांचे टीकात्मक परीक्षण करा.

किंवा

ब) पाशवी राजनयाच्या विविध पध्दतीवर निबंध लिहा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा. [20]

अ) कृतीशील राज्य

ब) राज्यपालाची भूमिका

क) घटनात्मक उपाययोजनांचा हक्क

ड) बहुराष्ट्रीय कंपन्याची भूमिका

इ) दहशतवाद

फ) अन्न सुरक्षिततेचा मुद्दा

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3252

[Total No. of Pages : 4

[4903]Ext.-104
M.A. (Part - I) (External)
POLITICS

Social Movement in India and Modern Political Ideologies
(2013 Pattern) (Optional)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Explain Dalit Movement in India.
- b) Write the role of Labour Movement in India

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Explain women's movement in India.
- b) Write the role of farmer's movement in India.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Explain the types of Liberalism.
- b) Write the features of fascism.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Explain the Basic principles of socialism.
- b) Write the types of feminism.

P.T.O.

Q5) Write notes on any four of the following in 100 words each:

[20]

- a) Caste and political mobilization.
- b) Civil society
- c) Issues of Human rights
- d) Merits of nationalism
- e) Features of Environmentalism
- f) Democratic socialism

Total No. of Questions : 5]

P3252

[4903]Ext.-104
M.A. (Part - I) (External)
POLITICS

Social Movement in India and Modern Political Ideologies
(2013 Pattern) (Optional)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
- अ) भारतातील दलित चळवळ स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील कामगार चळवळीची भूमिका लिहा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
- अ) भारतातील महिला चळवळ स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील शेतकरी चळवळीची भूमिका लिहा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
- अ) उदारमतवादाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ब) फॅसिझमची वैशिष्ट्ये लिहा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
- अ) समाजवादाची मूलभूत तत्वे स्पष्ट करा.
- ब) स्त्रीवादाचे प्रकार लिहा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा. (प्रत्येकी 100 शब्दांत)

[20]

- अ) जात आणि राजकीय संघटन
- ब) नागरी समाज
- क) मानवी हक्कांचा प्रश्न
- ड) राष्ट्रवादाचे गुण
- इ) पर्यावरणवादाची वैशिष्ट्ये
- फ) लोकशाही समाजवाद

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3253

[Total No. of Pages : 4

[4903]Ext.-105
M.A. (Part - I)
POLITICAL SCIENCE (External)
PO-02 : Political Thinkers in Modern Maharashtra
PO-05 : Political Process in Maharashtra
(2013 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following **[20]**

- a) Discuss Mahatma Phule's views on equality.

OR

- b) Discuss Lokmanya Tilak's social and Political ideas.

Q2) Answer any one of the following **[20]**

- a) Explain V. D. Savarkar's thoughts of social Reforms.

OR

- b) Critically examine the social and political ideas of V. R. Shinde.

Q3) Answer any one of the following **[20]**

- a) Take a brief review of the performance of Dalit Movement. Discuss various causes of fragmentation in this movement.

OR

- b) Explain the causes of regional imbalance in Maharashtra

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following

[20]

a) Discuss the Rural local politics of Maharashtra Since 1992.

OR

b) Explain the limitations of Maratha caste Politics in Maharashtra.

Q5) Write short notes on any four.

[20]

a) Javedekar's interpretation of Indian National Movement

b) V.D. Savarkar's views on militarization

c) Lokmanya Tilaks views on cultural Nationalism

d) Challenges to Maratha hegemony

e) Co-operative sector of Maharashtra

f) Politics of urban areas in Maharashtra

Total No. of Questions : 5]

P3253

[4903]Ext.-105

M.A. (Part - I)

POLITICAL SCIENCE (External)

PO-02 : Political Thinkers in Modern Maharashtra

PO-05 : Political Process in Maharashtra

(2013 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) महात्मा फुले यांचे समताविषयक विचारांची चर्चा करा.

किंवा

ब) लोकमान्य टिळकांच्या सामाजिक आणि राजकीय विचारांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) वि.दा. सावरकरांचा सामाजिक सुधारणाविषयक विचार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) वि.रा. शिंदे यांच्या सामाजिक व राजकीय विचारांची सटीक चिकीत्सा करा.

प्रश्न 3) पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) दलित चळवळीच्या कामगिरीचा थोडक्यात आढावा घ्या. दलित चळवळीच्या विघटनास जबाबदार असणाऱ्या विविध कारणांची चर्चा करा.

किंवा

ब) महाराष्ट्रातील प्रादेशिक असमतोलाची कारणे स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) 1992 पासूनचे महाराष्ट्रातील ग्रामीण स्थानिक राजकारणाची चर्चा करा.

किंवा

ब) महाराष्ट्राच्या राजकारणातील मराठा जातीच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) पुढीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा. [20]

अ) आचार्य जावडेकरांचा भारतीय राष्ट्रीय चळवळी संबंधीचा अन्वयार्थ

ब) वि. दा. सावरकरांचा लष्करीकरणाचा विचार

क) लोकमान्य टिळकांच्या सांस्कृतिक राष्ट्रवाद विषयक विचार

ड) मराठा प्रभूत्वास अडहान

इ) महाराष्ट्रातील सहकारी क्षेत्र

फ) महाराष्ट्रातील शहरी भागाचे राजकारण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3262

[Total No. of Pages : 4

[4903]Ext.-106
M.A. (Part - I) (External)
POLITICAL SCIENCE (Politics)
PO-04 : Inequality and Exclusion
PO-06 : State politics in India
(2013 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following **[20]**

- a) Discuss the linguistic movement in the North - East India

OR

- b) Discuss the strategies of empowerment of women in India.

Q2) Answer any one of the following **[20]**

- a) Is the idea of Racial discrimination outdated? Comment

OR

- b) Write an essay on the emergence of new middle class in India.

Q3) Answer any one of the following **[20]**

- a) Critically examine the changing nature of centre-state relations in India.

OR

- b) Write an essay on orissa's backwardness.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following **[20]**

a) Discuss the Issue of Belgaum.

OR

b) Discuss the multiple bipolar politics of Bihar

Q5) Write short notes on any four. **[20]**

a) Policy of reservation

b) The Bodo Movement in Assam

c) Issue of Cultural identity

d) AIADMK

e) States Reorganisation commission.

f) Rise of middle peasant castes.

Total No. of Questions : 5]

P3262

[4903]Ext.-106
M.A. (Part - I) (External)
POLITICAL SCIENCE (Politics)
PO-04 : Inequality and Exclusion
PO-06 : State politics in India
(2013 Pattern) (Optional Paper)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. [20]

अ) ईशान्य भारतातील भाषिक चळवळीची चर्चा करा.

किंवा

ब) भारतातील स्त्रियांच्या सक्षमीकरणाच्या व्यूहरचनांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. [20]

अ) 'वांशिक भेदभाव' ही संकल्पना कालबाह्य झाली आहे का? भाष्य करा.

किंवा

ब) भारतातील नव्या मध्यम वर्गाच्या उदयावर निबंध लिहा.

प्रश्न 3) कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. [20]

अ) भारतातील केंद्र-राज्य संबंधाच्या बदलत्या स्वरूपाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

किंवा

ब) ओडिशाच्या मागासलेपणावर निबंध लिहा.

- प्रश्न 4) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
- अ) बेळगाव प्रश्न यावर चर्चा करा.
किंवा
- ब) बिहारमधील बहुआयामी द्विध्रुवीय राजकारणाची चर्चा करा.

- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा. [20]
- अ) आरक्षणाचे धोरण
- ब) आसाममधील बोडो चळवळ
- क) सांस्कृतिक अस्मितेचा मुद्दा
- ड) ए.आय.ए.डी.एम.के. (AIADMK)
- इ) राज्य पुनर्रचना आयोग
- फ) मध्यम शेतकरी जातीचा उदय

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3254

[Total No. of Pages : 4

[4903]Ext.-107
M.A. (Part - I) (External)
POLITICS
PO-03 : India's Foreign Policy
PO-07 : Human Rights
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following **[20]**

- a) Discuss the various determinants of foreign policy of India.
- b) Discuss Challenge before security of India.

Q2) Answer any one of the following **[20]**

- a) Discuss various challenges before India's foreign policy
- b) Discuss India's initiative in global politics with special reference to economic interest.

Q3) Answer any one of the following **[20]**

- a) Define Human Rights and evaluate human rights in India.
- b) Define 'Rehabilitation' Explain the right of displaced with examples.

Q4) Answer any one of the following **[20]**

- a) Discuss world wide challenges to Human rights.
- b) Discuss the origin, functions and Limitations of the National Human Rights Commission.

P.T.O.

Q5) Write short notes on (any four)

[20]

- a) Panch Sheel Principles
- b) Diego Gorcia
- c) Right to education
- d) Anti-poverty rights
- e) Nuclear threats
- f) Dalit Movement in India

Total No. of Questions : 5]

P3254

[4903]Ext.-107
M.A. (Part - I) (External)
POLITICS
PO-03 : India's Foreign Policy
PO-07 : Human Rights
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर द्या. [20]

अ) भारताच्या परराष्ट्रधोरणाच्या विविध निर्धारक घटकांची चर्चा करा.

ब) भारताच्या सुरक्षिततेपुढील आव्हानांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर द्या. [20]

अ) भारताच्या परराष्ट्रधोरणापुढील विविध आव्हानांची चर्चा करा.

ब) आर्थिक हितसंबंधाच्या विशेष संदर्भात भारताच्या जागतिक राजकारणातील सहभागाची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर द्या. [20]

अ) मानवी हक्काची व्याख्या द्या. भारतातील मानवी हक्कांचे मूल्यमापन करा.

ब) पुनर्वसनाची व्याख्या करा. विस्थापितांचे हक्क उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर द्या. [20]

अ) मानवी हक्कापुढील जागतिक आव्हानांची चर्चा करा.

ब) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाचा उगम, कार्ये व मर्यादा स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) संक्षिप्त टीपा लिहा.(कोणत्याही चार)

[20]

- अ) पंचशील तत्त्व
- ब) दिण्णो गार्शिया
- क) शिक्षणाचा हक्क
- ड) गरिबीविरोधी हक्क
- इ) आण्विक धोके
- फ) भारतातील दलित चळवळ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3255

[Total No. of Pages : 4

[4903]Ext.-201
M.A. (Part - II) (External)
POLITICAL SCIENCE
PO-C7 : Political Thinking in Modern India
PO-C10 : Traditions of Political Thought
(2013 Pattern) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following **[20]**

- a) Write an essay on 'Raja Rammohan Roy as a Social Reformer' ?
- b) Critically analyse Lohia's views on Liberty equality and Justice

Q2) Answer any one of the following **[20]**

- a) Take a brief review of Nehru's Model of economic transformation and Development.
- b) Critically examine Jayprakash Narayan's Theory of Sarvodaya.

Q3) Answer any one of the following **[20]**

- a) Explain, Plato's idea about "communism".
- b) Discuss, Karl Marx views on Historical Materialism.

Q4) Answer any one of the following **[20]**

- a) Write an essay on 'Gandhian thoughts of Truth, Non-Violence and Satyagraha.
- b) Explain, John Locke's theory of Social contract.

P.T.O.

Q5) Answer any four of the following.

[20]

- a) Maulana Azad's views on Religion and education.
- b) Dr. Babasaheb Ambedkars views on Social Democracy
- c) Tilak's nationalism
- d) Rousseau's concept of General will
- e) Machia vellis views on 'Prince'
- f) Political thoughts of Thomas Aquinas

Total No. of Questions : 5]

P3255

[4903]Ext.-201

M.A. (Part - II) (External)

POLITICAL SCIENCE

PO-C7 : Political Thinking in Modern India

PO-C10 : Traditions of Political Thought

(2013 Pattern) (Compulsory)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) 'समाजसुधारक राजा राममोहन रॉय' यांच्यावर निबंध लिहा.

ब) लोहियांच्या स्वातंत्र्य समता आणि न्याय विषयक विचारांचे चिकित्सक परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) नेहरूप्रणित आर्थिक स्थित्यंतर आणि विकास प्रारूपाचा थोडक्यात आढावा घ्या.

ब) जयप्रकाश नारायण यांच्या सर्वोदय सिध्दांताचे चिकित्सक परीक्षण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) प्लेटो प्रणित साम्यवादाची कल्पना स्पष्ट करा.

ब) कार्ल मार्क्सच्या ऐतिहासिक भौतिकवादी दृष्टिकोनाची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) 'सत्य, अहिंसा आणि सत्याग्रहाबाबतचे' गांधीजीचे विचारा यावर निबंध लिहा.

ब) जॉन लॉकचा सामाजिक करार सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा.

[20]

- अ) मौलाना आझादांचे धर्म व शिक्षण विषयक विचार
- ब) सामाजिक लोकशाही बाबत डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे विचार
- क) टिळकाचा राष्ट्रवाद
- ड) रूसोची सामूहिक ईहेची संकल्पना
- इ) मॅकियव्हिलीची 'प्रिन्स' बाबतचा विचार
- फ) थॉमस अँक्विनासचा राजकीय विचार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3256

[Total No. of Pages : 4

[4903]Ext.-202
M.A. (Part - II) (External)
POLITICS
PO-C8 : Political Sociology
PO-C11 : Political Process in India
(2013 Pattern) (Compulsory Paper)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following **[20]**

- a) Discuss the foundations laid by Max Weber to the development of Political Sociology.
- b) Discuss various sources of authority .

Q2) Answer any one of the following **[20]**

- a) Discuss the various sources of power.
- b) Define Ideology. Explain role of ideology in the development of society.

Q3) Answer any one of the following **[20]**

- a) Review the electoral politics during the years 1968-1989.
- b) Discuss the nature of Indian Party system with special reference to multiparty system.

Q4) Answer any one of the following **[20]**

- a) Discuss the politics of regionalism with special reference to regional autonomy.
- b) Discuss the OBC politics in India.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four.

[20]

- a) Marx's view on state
- b) Military an agent of state
- c) Religion and patriarchy
- d) Limits of caste politics in Post 1999 period.
- e) Inequalities in Economic field.
- f) Farmers Movement

Total No. of Questions : 5]

P3256

[4903]Ext.-202
M.A. (Part - II) (External)
POLITICS
PO-C8 : Political Sociology
PO-C11 : Political Process in India
(2013 Pattern) (Compulsory Paper)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]

अ) राजकीय समाजशास्त्राच्या विकासाला मॅक्स बेवर याने दिलेल्या अधिष्ठानाची चर्चा करा.

ब) अधिकाराचे विविध स्रोतांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]

अ) सत्तेचे विविध स्रोत स्पष्ट करा.

ब) विचारप्रणालीची व्याख्या द्या. समाजाच्या विकासातील विचारप्रणालीची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]

अ) 1968-1989 या काळातील निवडणुकीच्या राजकारणाचा आढावा घ्या.

ब) बहुपक्षध्दतीच्या विशेष संदर्भात भारतीय पक्षध्दतीचे या स्वरूपाची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]

अ) प्रादेशिक स्वायत्ततेच्या विशेष संदर्भात प्रदेशवादाच्या राजकारणाची चर्चा करा.

ब) भारतातील ओबीसी राजकारणाची चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा.

[20]

- अ) मार्क्सचे राज्यविषयक विचार
- ब) लष्कर: राज्याचे साधन
- क) धर्म आणि पितृसत्ताक पध्दती
- ड) 1999 च्या नंतरच्या कालखंडातील जातीय राजकारणाच्या मर्यादा
- इ) अर्थक्षेत्रातील विषमता
- फ) शेतकरी चळवळ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3257

[Total No. of Pages : 4

[4903]Ext.-203
M.A. (Part - II) (External)
POLITICAL SCIENCE
PO-C9 : Theory of International Relations
PO-C12 : Political Participation
(2013 Pattern) (Compulsory Paper)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following: **[20]**

- a) Explain the theory of Realism in International relations.
- b) Write the agencies of political socialization.

Q2) Answer any one of the following: **[20]**

- a) Discuss the Geo-Political Theory of International relations.
- b) Explain the relationship between media and public opinion.

Q3) Answer any one of the following: **[20]**

- a) Write the Behaviouralism theory of International relations.
- b) Explain the determinants of Political Participation.

Q4) Answer any one of the following: **[20]**

- a) Write the debates on positivist theory of International relations.
- b) Explain the forms of collective violence.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four:

[20]

- a) Features of cold war
- b) New Issue: Gender
- c) Principles of Liberalism
- d) Meaning of social movements
- e) Idea of civic culture
- f) Extent of women's Participation

Total No. of Questions : 5]

P3257

[4903]Ext.-203

M.A. (Part - II) (External)

POLITICAL SCIENCE

PO-C9 : Theory of International Relations

PO-C12 : Political Participation

(2013 Pattern) (Compulsory Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाचा वास्तववादी सिध्दांत स्पष्ट करा.

ब) राजकीय सामाजिकरणाची माध्यमे लिहा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाच्या भू-राजकीय सिध्दांताची चर्चा करा.

ब) प्रसिध्दी माध्यमे व लोकमत यांच्यामधील संबंध स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाचा वर्तनवादी सिध्दांत लिहा.

ब) राजकीय सहभागाचे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाच्या प्रत्यक्षवादी सिध्दांतावरील वादविवाद लिहा.

ब) सामुहिक हिंसेचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा.

[20]

- अ) शीतयुद्धाची वैशिष्ट्ये
- ब) नवी समस्या: लिंगभेद
- क) उदारमतवादाची तत्वे
- ड) सामाजिक चळवळींचा अर्थ
- इ) नागरी संस्कृतीची कल्पना
- फ) महिला सहभागाचा विस्तार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3258

[Total No. of Pages : 4

[4903]Ext.-204
M.A. (Part - II) (External)
POLITICS
PO-09 : Comparative Politics -II
PO- 13 : Political Thoughts of Dr. Ambedkar
(2013 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following **[20]**

- a) Discuss the Structure of party system in Pakistan.
- b) Examine the major issues before the economic development of Nepal.

Q2) Answer any one of the following **[20]**

- a) Discuss the colonial legacy in Srilanka.
- b) Discuss the freedom struggle of Bangladesh.

Q3) Answer any one of the following **[20]**

- a) Discuss the intellectual foundations of Dr. Ambedkars thoughts.
- b) Evaluate Dr. Ambedkars contribution to the Indian nationalism.

Q4) Answer any one of the following **[20]**

- a) Discuss the economic thoughts of Dr. Ambedkar.
- b) Evaluate the foundation laid by Dr. Ambedkar to the Dalit Movement in India

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four.

[20]

- a) Economic growth of Pakistan
- b) Microfinance movement in Bangladesh
- c) Electoral performance of Pakistan People's Party
- d) Dr. Ambedkar's views on separate electorate'
- e) Dr. Ambedkar's views on 'Untouchability'
- f) Dr. Ambedkar- an architect of Indian constitution

Total No. of Questions : 5]

P3258

[4903]Ext.-204
M.A. (Part - II) (External)
POLITICS

PO-09 : Comparative Politics -II
PO- 13 : Political Thoughts of Dr. Ambedkar
(2013 Pattern) (Optional Paper)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
अ) पाकिस्तानमधील पक्षपध्दतीच्या संरचनेची चर्चा करा.
ब) नेपाळमधील आर्थिक विकासापुढील विविध समस्यांचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
अ) श्रीलंकेतील वासाहातिक वारश्याची चर्चा करा.
ब) बांगलादेशाच्या स्वातंत्र्यलढ्याची चर्चा करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
अ) डॉ. आंबेडकर यांच्या विचारांच्या वैचारिक अधिष्ठानाची चर्चा करा.
ब) भारतीय राष्ट्रवादाला डॉ. आंबेडकरांच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
अ) डॉ. आंबेडकरांच्या आर्थिक विचारांची चर्चा करा.
ब) भारतातील दलित चळवळीला डॉ. आंबेडकर यांनी दिलेल्या अधिष्ठानाचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 5) कोणत्याही चारवर टीपा लिहा.

[20]

- अ) पाकिस्तानमधील आर्थिक विकास
- ब) बांगलादेशमधील अल्पबचत चळवळ
- क) पाकिस्तान पीपल्स पार्टी (PPP) ची निवडणुकीतील कामगिरी
- ड) डॉ. आंबेडकर यांचे 'स्वतंत्र मतदारसंघाविषयी विचार'
- इ) डॉ. आंबेडकर यांचे अस्पृश्यतेविषयी विचार
- फ) डॉ. आंबेडकर भारतीय राज्यघटनेचे शिल्पकार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3259

[Total No. of Pages : 4

[4903]Ext.-205
M.A. (Part - II) (External)
POLITICS
PO-010 : Indian Administration
PO-014 : Party System in India
(2013 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following **[20]**

- a) Discuss the evolution of administrative system in India.
- b) Explain administrative functions of Prime Minister

Q2) Answer any one of the following **[20]**

- a) Discuss the role and responsibilities of the governor
- b) Discuss civil service reforms on the context of liberalisation.

Q3) Answer any one of the following **[20]**

- a) Discuss the rise of BJP and its status in Indian Politics.
- b) Discuss the role played by congress in Indian Politics.

Q4) Answer any one of the following **[20]**

- a) Review the role played by Leftist parties in Indian Politics.
- b) Review the role played BSP in Indian Politics.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four.

[20]

- a) Globalisation and bureaucracy.
- b) Role of chief minister in the state administration
- c) Cabinet secretaries
- d) The "one party deminant" system
- e) The concept of multiparty system
- f) Electoral Performance of Shivsena

Total No. of Questions : 5]

P3259

[4903]Ext.-205
M.A. (Part - II) (External)
POLITICS
PO-010 : Indian Administration
PO-014 : Party System in India
(2013 Pattern) (Optional Paper)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
अ) भारतातील प्रशासकीय व्यवस्थेच्या विकासाची चर्चा करा.
ब) पंतप्रधानाची प्रशासकीय कामे स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
अ) राज्यपालांची भूमिका व जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.
ब) उदारमतवादाच्या संदर्भात नागरी सेवेतील सुधारणांची चर्चा करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
अ) भारतीय राजकारणातील भाजप.चा उदय व स्थान यांची चर्चा करा.
ब) भारतीय राजकारणातील काँग्रेसने बजावलेल्या भूमिकेची चर्चा करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
अ) डाव्या पक्षांनी भारतीय राजकारणात बजावलेल्या भूमिकेचा आढावा घ्या.
ब) भारतीय राजकारणात बहुजन समाजवादी पक्षाने बजावलेल्या भूमिकेचा आढावा घ्या.

प्रश्न 5) कोणत्याही चार टीपा लिहा.

[20]

- अ) जागतिकीकरण आणि नोकरशाही
- ब) राज्यप्रशासनातील मुख्यमंत्र्यांची भूमिका
- क) संसदीय सचिव
- ड) एक पक्षवर्चस्व पध्दत
- इ) बहुपक्षपध्दतीची संकल्पना
- फ) शिवसेनेची निवडणुकीतील भूमिका

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3260

[Total No. of Pages : 4

[4903]Ext.-206

M.A. (Part - II) (External)

POLITICS

PO-011 : Politics of Non-Democratic Regimes

PO-015 : Co-operation in Asia Pacific Region

(2013 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following. **[20]**

- a) Explain, various theories of non-democratic government.
- b) Explain the processes of democratization.

Q2) Answer any one of the following. **[20]**

- a) Comment on issues of economic development in non-democratic regimes .
- b) Discuss the meaning and features of democratic regimes.

Q3) Answer any one of the following. **[20]**

- a) Write an essay on 'China -emerging as a major power in the world Politics.
- b) Critically analyse the role of Asia pacific countries in the world politics.

Q4) Answer any one of the following. **[20]**

- a) Discuss the conflict issues between USA and Russia.
- b) Explain the nature and features of Asia Pacific community.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four.

[20]

- a) Monarchy
- b) Role of legitimacy in non-democratic regime
- c) Bureaucratic authoritarian regimes
- d) Conflict issues between Japan and China
- e) Economic resurgence in Asia Pacific Region
- f) Role of Small powers in Asia Pacific Region

Total No. of Questions : 5]

P3260

[4903]Ext.-206
M.A. (Part - II) (External)
POLITICS

PO-011 : Politics of Non-Democratic Regimes

PO-015 : Co-operation in Asia Pacific Region

(2013 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) बिगर लोकशाही राजवटीचे विविध सिध्दांत स्पष्ट करा.

ब) लोकशाही करणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) बिगर लोकशाही राजवटीतील आर्थिक विकासाचे मुद्दे यावर भाष्य करा.

ब) लोकशाही राजवटीचा अर्थ सांगून वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) 'चीन जागतिक राजकारणातील एक उदयोन्मुख महासत्ता' यावर निबंध लिहा.

ब) जागतिक राजकारणातील आशिया पॅसिफिक राष्ट्रांच्या भूमिकेचे चिकित्सक परीक्षण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) अमेरिका व रशिया यातील संघर्षांच्या मुद्द्यांची चर्चा करा.

ब) आशिया पॅसिफिक समुदायाचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार वर टीपा लिहा.

[20]

- अ) राजशाही
- ब) बिगर लोकशाही राजवटीतील अधिमान्यतेची भूमिका
- क) नोकरशाही अधिकारवादी राजवट
- ड) जपान व चीन यांतील संघर्षाचे मुद्दे
- इ) आशिया पॅसिफिक क्षेत्रातील आर्थिक पुनरूत्थान
- फ) आशिया पॅसिफिक क्षेत्रातील लहान सत्ताची भूमिका

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3261

[Total No. of Pages : 4

[4903]Ext.-207
M.A. (Part - II) (External)
POLITICAL SCIENCE
PO-O12 : Research methods in political science
PO-O16 : Political Economy of India
(2013 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following **[20]**

- a) What is Research? Explain the Process of framing a research question.
- b) Give the review of development plans in India.

Q2) Answer any one of the following **[20]**

- a) Discuss the Ethical issues in social research.
- b) Explain the political context of Liberalization.

Q3) Answer any one of the following **[20]**

- a) Write the methods of data analysis.
- b) Explain the politics of middle class in India.

Q4) Answer any one of the following **[20]**

- a) Write the quantitative methods of data collection of research in political science
- b) Explain the caste composition of class in India

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four.

[20]

- a) Concept of Hypothesis
- b) Report writing
- c) Types of variables
- d) Dominant Coalition
- e) Mixed economy model
- f) Inter-state disputes

Total No. of Questions : 5]

P3261

[4903]Ext.-207
M.A. (Part - II) (External)
POLITICAL SCIENCE

PO-O12 : Research methods in political science

PO-O16 : Political Economy of India

(2013 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) संशोधन म्हणजे काय? संशोधन प्रश्न निर्धारित करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

ब) भारतातील विकास योजनांचा आढावा द्या

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) सामाजिक संशोधनातील नैतिक मुद्द्यांची चर्चा करा.

ब) उदारीकरणाचे राजकीय संदर्भ स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) माहिती विश्लेषणाच्या पध्दती लिहा.

ब) मध्यम वर्गाचे राजकारण स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

अ) राज्यशास्त्राच्या संशोधनातील माहिती संकल्पनाची संख्यात्मक पध्दत लिहा.

ब) भारतातील वर्गाची जातीय रचना स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा.

[20]

- अ) गृहीतक संकल्पना
- ब) अहवाल लेखन
- क) चालाचे प्रकार
- ड) प्रभूत्वशाली युती
- इ) मिश्र अर्थव्यवस्था प्रारूप
- फ) आंतर - राज्यीय वाद

